

1 Wybuch II wojny światowej

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXXI. Wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r. Agresja Niemiec (1 września).

Uczeń:

1) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej.

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: III 1939, 23 VIII 1939, 1 IX 1939,
- treść paktu Ribbentrop–Mołotow,
- żądania Hitlera wobec Polski,
- cele wojny Niemiec przeciw Polsce.

ROZUMIE

- pojęcie: pakt Ribbentrop–Mołotow,
- cele działań Hitlera i Stalina,
- motywy działań i poglądów politycznych różnych państw europejskich przed wybuchem II wojny światowej.

POTRAFI

- wyjaśnić przyczyny odmowy polskich polityków wobec żądań niemieckich,
- przedstawić międzynarodowe położenie Polski latem 1939,
- dostrzec związek między charakterem działań zbrojnych a celami wojennymi sformułowanymi przez Hitlera,
- przedstawić okoliczności wybuchu II wojny światowej,
- porównać stosunek sił armii polskiej i niemieckiej w początkowej fazie wojny obronnej.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna.

I. Wprowadzenie

Podajemy temat i cele lekcji.

Nawiązujemy do zajęć na temat nazizmu i w krótkiej rozmowie nauczającej przypomnimy okoliczności powstania oraz najważniejsze cechy tej ideologii. Korzystając z mapy ściennej Europy w dwudziestolecie międzywojennym, prezentujemy etapy „pokojowej agresji” Hitlera.

II. Rozwinięcie

Na podstawie fragmentu podręcznika Rok sojuszy (s. 6) charakteryzujemy żądania Hitlera wobec Polski, wysunięte w marcu 1938 roku. Zwracamy uwagę na możliwe polityczne skutki przyjęcia tych żądań przez Polskę, a następnie polecamy uczniom odnaleźć informacje, które pozwolą odpowiedzieć na pytania:

- Jak zareagowała Polska na żądania Hitlera i z czego wynikała ta reakcja?
- Jak w tej sytuacji postąpił przywódca Trzeciej Rzeszy?

Uczniowie szukają informacji w podręczniku, a następnie formułują odpowiedzi.

Korzystając z tekstu źródłowego ► , przypominamy postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow, a na mapie ściennej wskazujemy granicę stref wpływów niemieckich i radzieckich na terenie Europy Środkowej.

Informujemy uczniów, że w kolejnej części zajęć przyjrzymy się sytuacji międzynarodowej, która nastąpiła latem 1939 roku. W tym celu wykorzystamy metodę JIGSAW (materiały dla nauczyciela).

Dzielimy uczniów na pięć grup i rozdajemy instrukcje ► .

Uczniowie pracują w zespołach eksperckich. Po upływie wyznaczonego czasu dokonujemy nowego podziału na grupy w taki sposób, aby w każdej znalazł się przynajmniej jeden ekspert ze wszystkich poprzednich grup, który przekaże zdobytą wiedzę pozostałym członkom zespołu.

Grupa I

Zapoznajcie się z fragmentem podręcznika *Międzynarodowe położenie Polski* (s. 7; materiał dotyczący Niemiec) i przygotujcie krótką informację na temat możliwości politycznych i militarnych Trzeciej Rzeszy w nadchodzącym konflikcie.

Na wykonanie zadania macie 5 minut.

Grupa II

Zapoznajcie się z fragmentem podręcznika *Międzynarodowe położenie Polski* (s. 7; materiał dotyczący Francji) i przygotujcie krótką informację na temat możliwości militarnych oraz poglądów politycznych Francuzów wobec nadchodzącego konfliktu.

Na wykonanie zadania macie 5 minut.

Grupa III

Zapoznajcie się z fragmentem podrozdziału *Międzynarodowe położenie Polski* (s. 8; materiał dotyczący Wielkiej Brytanii) i przygotujcie krótką informację na temat możliwości militarnych oraz poglądów politycznych Brytyjczyków w obliczu nadchodzącego konfliktu.

Na wykonanie zadania macie 5 minut.

Grupa IV

Zapoznajcie się z fragmentem podrozdziału *Międzynarodowe położenie Polski* (s. 8; materiał dotyczący Związku Radzieckiego) i przygotujcie krótką informację na temat planów Stalina wobec nadchodzącego konfliktu.

Na wykonanie zadania macie 5 minut.

Grupa V

Zapoznajcie się z fragmentem podrozdziału *Międzynarodowe położenie Polski* (s. 8; materiał dotyczący Polski) i przygotujcie krótką informację na temat postawy polskich polityków wobec nadchodzącego konfliktu.

Na wykonanie zadania macie 5 minut.

Po zakończeniu pracy w grupach sprawdzamy stopień opanowania materiału przez uczniów i korygujemy ewentualne błędy lub nieścisłości. Następnie inicjujemy krótką dyskusję wokół różnych możliwości działania polskich polityków. W czasie dyskusji zwracamy uwagę, że pod koniec sierpnia 1939 roku Polacy nie byli świadomi ani treści tajnego porozumienia między Hitlerem a Stalinem, ani prawdziwej postawy Francji i Wielkiej Brytanii.

Polecamy, aby uczniowie zapoznali się z tekstem źródłowym w podręczniku (s. 8). Pytamy ich o charakter działań wojennych, które rozpoczną się kilka dni po wygłoszeniu tego przemówienia.

Przedstawiamy okoliczności wybuchu II wojny światowej.

Polecamy uczniom zapoznać się z tekstem źródłowym oraz ilustracją w podręczniku (s. 9). Zapisujemy na tablicy pytania: *Co widzisz? Co czujesz? Co myślisz?*

Po wysłuchaniu opinii pytamy, czy widok ukazany na ilustracji znajduje potwierdzenie w poznanych wcześniej celach wojennych Hitlera.

Omawiając stosunek sił polskich i niemieckich we wrześniu 1939 r., wykorzystujemy także materiał z ćwiczenia 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 6). Posłużmy on do ustalenia różnic między propagandowym wizerunkiem polskiej armii a jej rzeczywistą siłą bojową.

III. Podsumowanie

Inicjujemy dyskusję (materiały dla nauczyciela) na temat działań, jakie mogli podjąć polscy politycy przed wybuchem II wojny światowej, oraz tego, czy jej wybuch był nieunikniony. Przed rozpoczęciem dyskusji przypominamy uczniom, aby wysuwane przez nich argumenty i proponowane możliwości rozwiązań miały podbudowę merytoryczną, a nie fantastyczną.

W podsumowaniu zwracamy uwagę, że podstawowy cel, jakim było dążenie do zachowania niepodległości, uniemożliwił Polakom zachowanie się w jakikolwiek inny sposób.

Metody kontroli

Ćwiczenie 2 (zeszyt ćwiczeń, s. 5).

Praca domowa

Ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 4).

Materiały dla nauczyciela

JIGSAW

Metoda JIGSAW jest przykładem uczenia się we współpracy. Może zostać wykorzystana, gdy uczniowie mają przyswoić partię materiału, którą da się podzielić na kilka spójnych fragmentów. Zadaniem każdego ucznia jest opanowanie pojedynczego fragmentu wiedzy i przekazanie go innym osobom. Pozwoli to na połączenie cząstkowej wiedzy w całość, podobnie jak w wypadku puzzli tworzących po ułożeniu cały obrazek.

Metoda ta pozwala kształcić poczucie odpowiedzialności za wiedzę swoją i innych, co z kolei motywuje do bardziej wnikliwego przyswajania wiadomości. Umożliwia też doskonalenie umiejętności planowania i organizowania własnego uczenia się.

Przebieg pracy:

1. Nauczyciel dzieli klasę na zespoły liczące tyle osób, z ilu zagadnień składa się analizowany materiał. Każdy członek grupy otrzymuje jedno zagadnienie do opanowania, a grupa ma razem cały materiał. W pozostałych zespołach jest tak samo.
2. Uczniowie z poszczególnych zespołów, opracowujący ten sam fragment materiału, spotykają się w grupach eksperckich. Tam porządkują wiedzę, wyjaśniają pojawiające się wątpliwości i ustalają, w jaki sposób najefektywniej nauczyć pozostałych członków swoich zespołów danej partii materiału.
3. Uczniowie wracają do macierzystych grup i uczą się wzajemnie. Każdy ekspert przedstawia to, czego się nauczył, dbając, aby wszyscy członkowie grupy opanowali i zrozumieli tłumaczoną przez niego część materiału.
4. Następuje sprawdzian całości wiedzy opanowanej przez uczniów. Pytania przygotowuje nauczyciel bądź sami uczniowie (w grupach ekspertów – do każdej partii materiału).

Dyskusja

Metoda polegająca na wymianie zdań lub poglądów na dany temat między nauczycielem a uczniami lub między uczniami. Punktem wyjścia dyskusji jest odmiennność stanowisk osób (obozów) biorących w niej udział, natomiast jej celem – znalezienie rozwiązania, które będzie możliwe do zaakceptowania przez wszystkie strony uczestniczące w dyskusji.

Stosowanie tej metody umożliwia porządkowanie, systematyzowanie i utrwalanie zdobytej wiedzy, a także wzbogacanie jej o nowe elementy. Ponadto pozwala ona na doskonalenie umiejętności budowania dłuższej wypowiedzi ustnej, uczy właściwej argumentacji, obrony własnego stanowiska oraz krytycznego myślenia. Z kolei aspekt wychowawczy dyskusji polega na budowaniu odpowiednich relacji między rozmówcami – liczenia się z opinią drugiej osoby, uznawania argumentów strony przeciwnej, jeśli są słuszne, czy lepszego rozumienia innych.

Duże znaczenie dla właściwego przebiegu dyskusji ma prowadząca ją osoba. Do jej zadań należy zaproponowanie zasad, na jakich odbywać się będzie wymiana poglądów, egzekwowanie tych zasad, kierowanie przebiegiem dyskusji, udzielanie głosu uczestnikom, podsumowanie pojawiających się ustaleń oraz sformułowanie ostatecznych wniosków.

Zasady poprawnie prowadzonej dyskusji:

- nieprzerywanie sobie wypowiedzi,
- wzajemne słuchanie się uczestników,
- przestrzeganie określonych ram czasowych wypowiedzi,
- atakowanie problemu, a nie przeciwnika,
- dopuszczanie do głosu innych uczestników.

Komentarz do lekcji

Informacje dotyczące uzbrojenia armii polskiej możemy wzbogacić dodatkowymi informacjami o nowoczesnych formach uzbrojenia w wojsku polskim, które zaczęły się pojawiać dopiero w ostatnim okresie przed wybuchem wojny.

Ponadto można zwrócić uwagę na ofiarność społeczeństwa polskiego, które w formie składek finansowało kilka spośród tych form uzbrojenia.